

LAIKAS

Nr. 281
XIII M.

PERIODICO QUINCENAL LITUANO — 28 DE JULIO DE 1961

VAKARAI PRIVALO IMTIS INICIATYVOS

Iš VLIKo Pirmininko D. A. Trimako kalbos, pasakytos liepos 3 d. AIT suvažiavime Čikagoje (Elta) Sąlygos, kuriose lietuvių tautai tenka tęsti savo laisvės kovą yra nepastovios ir nuolat iškelia naujų reikalavimų. Paskutiniuoju laiku tos sąlygos yra žymiai pasunkėjusios. Priešas, pasinaudojamas tuo, kad Vakarai nėra ligi šiol sudarę savo aiškios politinės veiklos programos, savo ofensyvinis žygius išplėtę, juos sustensyvino. Šiandien nėra srities, kur komunistai laikytųsi nuošaliai. Visur jie veržiasi, stengdamiesi primesti savo tikslus, sistemą, pasikasti po nustatytos tvarkos pamatais ir apjuodinti laisvės šalininkus. Vilniaus ir Maskvos radijo stotys yra išvedusios kasdienines šmeižto programas. Jos taikomos VLIKo, TLTo ir kitų laisvųjų lietuvių organizacijų veikėjams niekinti. Komunistinė spauda, leidžiama JAV (turiu galvoje "Laisvę" ir "Vilnių") ir okupuotoje Lietuvoje, uoliai talkininkauja Maskvai. Jų politinė linija ir uždaviniai yra suderinti. Ko "Tiesa" ir "Sovietskaja Litva" negali perduoti Amerikos lietuviams, nes jie to komunistinio šlamšto neskaito, tuos uždavinius atlieka čionykštė komunistinė spauda.

Savo planams įgyvendinti Sovietų Sąjunga yra specialiai sudariusi Laos, Kubos, dabar vėl Vakarų Berlyno problemas ir sukėlusiai maišaties Kongo respublikoje. Nemaža kaltės turėtų priimti Vakarai, kurie leido Sovietams šias paimavas sudaryti.

Maskva šiandien nebekreipia dėmesio į Vašingtono ir kitų Vakariečių išpėjimus, nes ji jaučiasi pakankamai pajėgi diktuoti kitiems savo valią. Negana to, dėl ryžto stokos pritaikyti Sovietams sankcijas, Maskva nebesiskaito su jokioms Jungtinių Tautų rezoliucijomis, nutarimais ir net anksčiau pasirašytomis sutartimis.

Jie vykdo sutartis tik tiek, kiek jos jiems naudingos. Tuo pat metu tačiau Maskva reikalauja, kad Vakarai vykdytų visas savo sutartis. Akivaizdoje tokios Sovietų Sąjungos laikyenos Vakarai turėtų suspenduoti visus savo susitarimus su Sovietų Sąjunga, nutraukti diplomatinis, kultūrinius ir ūkinius santykius ir tuomi parodyti, ko Sov. Sąjunga susilauktų, jei laisvasis pasaulis pradėtų panašiai elgtis kaip Sovietai. Toks Vakarų posūkis nekainuotų nė vieno šūvio, o būtų Sovietams pavojingesnis, negu intensyvus laisvojo pasaulio ginklavimasis.

Šalia savo pagrindinių reikalavimų, kad Sovietai pasitrauktų iš Lietuvos, turime prašyti ir reikalauti, kad Vakarai, nieko nedelsiant, peireitų į diplomatinę ofenzivą ir pareikalautų, kad Sovietai grąžintų pavergtosioms tautoms, taigi ir Lietuviai, jų laisvo apsisprendimo teises. Toks Vakarų pajudėjimas būtų jiems patiems naudingas. Tai suteiktų jiems iniciatyvos pirmumą ir bent dalinai atstatytų politinę lygsva-
rą, nuo kurios žymia dalimi pareina saugumas ir taikos laidavimas. Tam atsiekti neužtenka išlaikyti Vakarų Berlyną, Pietų Korėją, Pietų Velną ir Kongo laisvais — reikia, kad visi pavergtieji kraštai atgautų laisvę.

VLIKas darė, ką galėdamas, šia prasme. Yra stiprinamos radijo programos ir dauginami informacijos leidiniai įvairiomis kalbomis, kuriais atskleidžiama visa sovietinė klasta ir Maskvos kėsiai laisvajam pasauliui pavergti.

Šiam didžiuliam darbui reikia nemaža jėgų ir lėšų. Esame dėkingi už ligi šiol suteiktą paramą. Tačiau jos reikia daugiau. Visi esame šaltojo karo dalyviai, visi privalome tolygiai bendradarbiauti ir vieni kitiems padėti Lietuvos laisvės labui.

19.000 BĖGLIŲ BIRŽELIO MĖNESI

(E) Birželio mėnesį į Vakarų pasišlapino iš Vokietijos sovietinės zonos 19.198 zonos gyventojai, jų tarpe 3256 nevedę, turį mažiau kaip 24 metus amžiaus. Gegužės mėn. "savo kojomis" pasisakė už vakarus ir 17.791 pabėgėlis. Kaip Fed. Vokietijos parlamente birželio 30 dieną pareiškė pirmininkas dr. Gerstenmaier, per 12 metų ligi šių metų birželio 28 d. iš viso iš R. Vokietijos pabėgo į Vakarus 2.633.103 gyventojai. Jų tarpe buvo nemaža intelektualinių pajėgų. Bėgimams augant, ypatin-
gai sovietinė Vokietija kenčia stokuodama gydytojų; į Vakarus pasišalino visa eilė žymių specialistų, ligoninių vedėjų ir kitų.

VEL SIEKIAMA SUVALSTYBINTI ŪKIUS

(E) Lenkų Darbo partijos ck posėdžių metu birželio 26 dieną partijos šefas Gomulka paskelbė reikalą suvalstybinti — paversti kolchozais — kai kurios privačius ūkius. Nurodęs į reikalą pakelti žemės ūkio gamybą, Gomulka pareikalavo mesti visas darbo atsargas. Esą, dalis ūkių (daugiau kaip 2 ha dydžio) savo savininkų buvo apleisti — tie savininkai per seni ir neradę sau pagalbininkų. Tokios apleistos žemės Lenkijoje esą ligi 350.000 ha ir čia valdžia nenorinti būti per daug tolerantiška.

Ck posėdžio metu numatyta drastiniu būdu sumažinti Lenkijos gyventojų butų plotą. Var-

šuvos gyventojams ligi šiol buvo leista turėti 9 kv. m. buto plotą. Dabar partija numatė, kad gyventojai privalės tenkintis nuo 5-7 kv. m. plotu.

BLOGĖJA ŪKINĖ PADETIS

(E) Nepaisant visų planavimų, ūkinė padėtis sovietų rytų bloke pradeda rodyti aliarmuojančio pobūdžio žymių. Pranešama apie duonos, riebalų ir mėsos trūkumus. Tai liečia netik Rytų Vokietiją, bet ir Vengriją, Bulgariją, net Čekoslovakiją, kuri ligi antrojo pasaulinio karo sugebėjo maistu pati apsirūpinti. Jungtinių Tautų metinis raportas taip pat pažymėjo vis mažėjančius rodiklius satelitų ūkio srityje. Rumunijoje 1960 metais javų gamyba buvo 9,8 mil. tonų, net 20 % mažiau, negu 1959 m. Palyginus su 1959 m., Vengrijoje 1960 m. kviečių derlius sumažėjo 7,4 %, rugių 20 %. Visų rytų bloko partiniai vadovai rado visą eilę to ūkio atsilikimo priežasčių. Pvz. Bulgarijot menkas agronomijos lygis, "vidinės demokratijos" trūkumas kolchozuose, ūkio žinovų bėgimas dirbti miestų pramonėje ir kt. Čekoslovakai, ieškodami atpirkimo ožių, kaltina biurokratinis metodus, popierinį planavimą nepaisant paties ūkio talkos ir kt.

Satelitams partijos paleistas šūkis: "Patys privalote apsirūpinti ūkio produktais", tačiau tai nėra paprastas dalykas. Tai juo sunkiau, kai kolchozuose sugrūsti ūkininkai negali ir nenori rodyti jokio entuziazme keičiant ūkio gamybą.

TRUMPOS ŽINIOS

- Blogėja santykiai tarp VENECUELLOS ir KUBOS. Venecuėlos valdžia kaltina Castro šalininkus sąmoningai bloginant tarptautinius santykius. Šiuo metu Venecuėlos ambasadoje randasi prisiglaudę 205 pabėgėliai kubiečiai. Jų tarpe net pats buvęs Kubos prez. Manuel Urrutia.
- Jungtinių Tautų sekr. Dag Hammerskjold suvyki į Bizertą. Laikė dviejų dienų kalbėjosi su Tuneso prez. Habib Bourguiba. Vėliau norėjo pasimatyti ir su prancūzų komandantu, bet šis jo nepriėmė.
- JAV Kongresas rems prez. Kennedy planus. Iš paskutiniųjų prezidento kalbų aiškėja, kad JAV nori paimti laisvojo pasaulio vadovavimą prieš Rusiją. Kennedy planai padidinti po ginklu žmonių skaičių ir praplėsti karo reikalams išlaidas, be abejo, Kingreso patvirtinti.
- Rusai grąšina: "Jei Kennedy nori karo, jį ras". Tai vis Berlyno reikalai. Rytų Vokietijos komunistų vad. Walter Ulbrecht reikalauja "neužleisti nė centimetro žemės priešui".
- Šiuo metu Gagarinas lankosi Kuboje, švedamas Castro revoliucijos sukakty. Liepos 28 mano vykti į Braziliją. Jį ten užsikvietė prezidentas Quadros.
- Einant paskutiniu sursinėjimu Argentinoje randasi 10.034.544 vyrai ir 9.974.401 moterys, atseit, viso 20.008.945 gyventojai.
- Brazilija mano pagerinti diplomatinis santykius su Rusija. Janio Quadros pranešimu greitai laiku Komunistineje Kinijoje ir kitose rytų valstybese lankysis viceprezidentas Goulart.
- Arabų Unija pažauėjo "visišką paramą" Tunesai prieš prancūzus ir net "visomis galimomis priemonėmis", sakė net savanoriais iki tol, kol prancūzai pasitrauks.
- JAV Senato užsienių reikalų komisija vienbalsiai nutarė atmesti Kom. Kinijos įsileidimo klausimą į Jungtinių Tautų Organizaciją.
- Rusai nori Berlyną apsupti uždrausta zona 50 km. pločio. Tuo tikisi užkirsti kelią bėgimui per Berlyną į Vakarų pusę. Gyvenantiems draudžiamojoje zonoje reikės turėti specialius leidimus.
- Po gerai pavykusio Grissono skridimo į ordvę, Kennedy paskyrė 1800 milijonų dolerių sumą projektui leisti žmogų į mėnulį.

"EL TIEMPO"

Mendoza 2280, Avellaneda, Bs. Aires
T. E. 208 - 5027
Reg. Nacional de la Propiedad Intelectual
Nr. 689.755

Franqueo Pagado
Concesión No 4289
Tarifa Reducida
Concesión No 4016

IŠ ARGENTINOS LIETUVIŲ BENDRUOMENĖS VEIKLOS

LIETUVIŲ ŽINIAI

Liberacion Europea, kurioje priklauso 17 tautų, tarp kurių randasi ir Lietuva, nuo š. m. liepos 24 d. kas pirmadienį per Radio Mitre nuo 21,25 iki 21,30 val. darys tarptautinę politinę apžvalgą. Jei būtų pastebėti kokie nors netikslumai ir trūkumai ir atsiradus kokiems nors pageidavimams ir sumanymams programos papildyme, prašome siųsti Arg. Lietuvių B-nės Valdybai.
Arg. Liet. B-nės Valdyba

Lietuvių Susivienijimą Argentinoje švenčiantį savo 47 rių m. tautinės kultūros ir lietuviškos veiklos sukaktį, sveikina Argentinos Lietuvių Bendruomenė, linkėdama toliau sėkmingai, ne nuilstamai, darniai ir vieningai tęsti lietuvišką darbą.
L. B. Centro Valdyba

Lietuvių Bendruomenės Centro Valdyba susitarusi su Gyvojo Rožančiaus ir Labdaros Draugija pagerbimui lietuvių kolonijos nenulstamam veikėjui p. IGNIUI PADVALSKIUI, jo 70-ties metų amžiaus sukakties proga ruošia arbatėlę š. m. rugpjūčio 13 d. 19 val. parapijos salėje, Brasil 835 Avellanedoje.

Maloniai kviečiamos visos lietuviškos organizacijos, Draugijos ir visa lietuvių visuomenė skaitlingai dalyvauti.
Arg. Liet. B-nės Cent. Valdyba

PADĖKA

Argentinos Lietuvių Bendruomenė ruošdama Lietuvių Akademikų pagerbimo vermutą už nuoširdžią talką ir pasidarbavimą šiam pobūviui surengti: Martai Sturevičienei, Ursulei Šileikienei, Onai Kundrotienei, Onai

MIRTIES BAUSMĖS TAIKYMAS LIETUVOJE

(E) Lietuvos A. tarybos liepos 5 d. paskelbtu įsaku pakeistas baudž. kodekso 24 straipsnis ir pagal naują redakciją numatytas mirties bausmės taikymas. Šiame pakeitime mirties bausmė (sušaudant) — kaip išimtina bausmė, "kol ji bus visiškai panaikinta", leista taikyti šiais atvejais: už "tėvynės" išdavimą (62 str.), šnipinėjimą (63 str.), teroristinį aktą, diversiją, banditizmą, netikrų pinigų ir vertybinių popierių pagaminimą, turint tikslą juos realizuoti, arba jų realizavimą, jeigu tai daryta versliškai, spekuliaciją valiutinėmis vertybėmis arba vertybiniais popieriais versliškai ar stambiu mastu, valiutos operacijų taisyklių pažeidimą, asmens, turinčio teistumą už spekuliaciją valiutinėmis vertybėmis arba vertybiniais popieriais, ar už valiutos operacijų taisyklių pažeidimą, valstybinio ar visuomeninio turto grobimą itin stambiu mastu, tyčinį nužudymą sunkinančiomis aplinkybėmis, o karo metu ar kautynių aplinkybėmis — ir už kitus itin sunkius nusikaltimus Sovietų Sąjungos įstatymų specialiai numatytais atvejais. Dar pakeistas ir kodekso 87 str.; ir nauja redakcija numatyta, kad už spekuliaciją valiutinėmis vertybėmis versliškai ar stambiu mastu baudžiama laisvės atėmimu nuo 5 iki 15 m. su turto konfiskavimu ir su nutėmimu nuo 2 iki 5 metų, ar be nutėmimo, arba mirties bausme su turto konfiskavimu.

Naujasis įsakas liudyja apie žymiai paastrintą kovą Lietuvoje su vadinamais turto grobstytojais, spekuliantais, lygiai jis liudyja apie sovietinio okupanto nesivaržymą su mirties bausmės taikymu. Jis yra pasiekęs aukštumą savo lankstumu pritaikant tą bausmę, tuo tarpu kituose vakarų demokratijos kraštuose taip gausios mirties bausmės taikymas tebūtų įmanomas tik karo ar apsausties būklės metu.

Vietoje atostogų — darbas įmonėse

(E) Vilniaus radijas skelbia, kad ištuštėjus mokyklų klaseis, moksleiviams prasidėjusios "malonios vasaros atostogos" Radijo korespondentas ta proga skelbia, kaip leidžia "malonias atostogas" Kapsuko (Marijampolės) moksleiviai. Vid. mokyklų 9 ir 10 kl. moksleiviai tame mieste ilsisi... atlikdami gamybinę praktiką. Beveik 200 moksleivių dirba miesto įmonėse ir įgis tekstilininko, metalo apdirbėjo ir kitas specialybes. Kiti dirba cukraus fabrike ir kitur.

JONO RIMŠOS DARBŲ PARODA atidaryta iki rugpjūčio 2 d. Teatro Opera svetainė, Corrientes 860, II, Buenos Aires

LIETUVOJE

ZEMA AVALYNĖS KOKYBĖ

(E) Blogos avalynės kokybei "Tiesa" birželio 10 d. paskyrė net vedamąjį. Nors sakoma, kad laisvos Lietuvos metais Vilniaus, Šiaulių odininkai prarasdavo sveikatą ankštuose cechuose, kad dabar gaminama 14 kartų daugiau, negu 1940 metais, tačiau... jau tenka rimtai rūpintis menka batų kokybe. Ne tik kokybė žema, bet ir avalynė nepakankamai patenkinama gyventojų paklausai. Kritikuojama ir gera avalynė, kai ji pervežama blogai įpakuota, nerūpestingai saugojama sandėliuose. Nesirūpinama taupiu žaliavos ir pagalbinių medžiagų naudojimu. Jos pereikvojamos ir esą "susidaro palanki dirva sukčiams ir grobstytojams". Maža to. *Trūksta kvalifikuotų kadry,* avalyninkai organizuoti neruošiami, silpnai keliama darbininkų kvalifikacija. Partija ir vyriausybė Lietuvoje griežtai pasmerkė visas negeroves ir išpėjo susitvarkyti Liaudies ūkio tarybą ir lengvosios pramonės valdybą. Norą gaminti tik pirmos rūšies avalynę teparodė tik vienas Vilniaus cechas, tačiau nerūpestingumas ir toliau klesti kitur Lietuvoje, nesirūpina ir valdžios įstaigos. Partija įpareigota daboti, kad padėtis čia pasikeistų, juoba, kai plečiasi lenktyniavimas 22 KP suvažiavimo "garbei". "Tiesa", žinoma, nė žodžiu neminėjo tai, kur kreipiama pagamintos avalynės dideli kiekiai.

Lietuvos elektrifikacija

(E) Lietuvos komunistų žurnale "Komunistas" (5 nr.) paduodami kai kurie naujesni duomenys apie Lietuvos elektrifikaciją. Būdingas pabrėžimas, kad visos elektrinės, išskyrus Klaipėdos (ir žinoma jėgainės prie upių) varomos vietinių durpių kuru. Iš straipsnio aiškėja, kad atsisakyta nusistatymo statyti kelias mažas ar vidutinio pajėgumo elektrines. Jos esančios ne ekonomiškios. Dabar statoma šiluminė elektrinė prie Vievio būsianti netik 12 kartų galingesnė už Kauno HES elektrinę prie Nemuno, bet būsianti viena galingiausių ir ekonomiškiausių elektrinių visoje Sovietų Sąjungoje. Išvysčius pilną pajėgumą, toji elektrinė prie Vievio gaminsianti 3 kartus daugiau elektros energijos, negu būdavo gaminama visoje carinėje Rusijoje. Tos elektrinės statyba vykdoma — pirmą kartą visoje Sovietų Sąjungoje — iš surenkamų gelžbetonio blokų. Blokai ir kitos detalės gali būti gaminami įvairiuose fabrikuose, o statybos aukšteje jie surenkami ir montuojami. Be to, čia taip pat pirmą kartą Sovietų Sąjungoje — panaudojamos 45 metrų ilgio gelžbetonio sijos (iki šiol būdavo naudojamos 24 metrų ilgio). Iš straipsnio aiškėja, kad galingieji katiliai garui, kuris suks turbinas, dar tik projektuojami, o tuo tarpu būsia įmontuoti ir panaudoti mažesni katilai. Pagrindinis elektrinės kuras bus

gamtinės dujos, gaunamos iš Ukrainos, o rezervinis kuras — mazutas (naftos destilacijos likučiai). Pamatų plokštės esančios gaminamos Kaune — ir Leningrade. Kodėl tokie paprasti gaminiai vežami iš tolimo Leningrado, sunku suprasti. Kaune, Vilniuje ir Klaipėdoje būsia statomos centrinės šiluminės elektrinės centralizuotai tiekti karštą vandenį pramonei ir gyventojams.

MIRĖ DAILININKAS VYTAUTAS KAIRIŪKŠTIS

(E) Birželio 13 d. Vilniuje mirė, eidamas 71 metus, dailininkas ir dailės kritikas, žinomas Kairiūkščių šeimos narys, doc. Vytautas Kairiūkštis. Dailininkas tapė portretus, figurines kompozicijas, liejo akvareles. Pirmą kartą jo kūriniai buvo parodyti 1923 m. Vilniuje įvykusioje dailės parodoje. Vėliau jis dalyvavo parodose Lietuvoje ir užsieny. Velionis yra dirbęs pedagoginėje srityje, yra buvęs paisybos mokytoju lenkų okupacijos laikais Vilniaus Vytauto D. Gimnazijoje, vėliau Panevėžio ir Kauno gimnazijose. Nuo 1944 m. iki 1951 m. dėstė kompoziciją ir meno istoriją Kauno Valst. Taikamosios ir Dekoratyvinės Dailės Institute. Jis pasižymėjo dailės istorijos ir kritikos srityje. Parengė monografiją apie dailininką K. Sklėrių, paskaitų ciklą apie dailės kūrinių kompoziciją. Velionis buvo pašarvotas Dailininkų S-gos rūmuose ir birželio 14 d. palaidotas Vilniaus Užupio (buv. Bernardinų) kapinėse.

Pasaulio Lietuviai

VENEZUELOS TAUTIEČIŲ "ATGARSIAI"

(E) Venezuelos Lietuvių Savivalpos Bendruomenės Caracas apylinkės valdyba išleido 42 pusl. rotatorium spausdintą neperiodinį leidinį "Atgarsiai" (tai jau 3-ias iš eilės toks leidinys). Leidinyje sukaupta daug medžiagos — ir tokios, kuri turi ryšio su Venezuelos bendruomene, ir kitokių raštų. Panaudota ne mažai ir "Eltos Informacijų" medžiagos. Leidinys daro gerą įspūdį.

Iš leidinio sužinome, kad Venezuelos Bendruomenės centro valdyba išleidusi trumpą giesmynėlį "Giedokime". Taip pat sužinome, kad nutarta steigti lietuvių akcinę bendrovę, kuri perimtų nupirktus Caracase namus (lietuvių reikalams).

GYDYTOJŲ SUAŽIAVIMAS

(E) Birželio mėn. 24-25 dienomis New Yorke šaukiamas trečiasis Amerikos Lietuvių Gydytojų S-gos suvažiavimas. Šalia vidaus reikalų, suvažiavime numatyti pranešimai: V. Sidzikausko apie tarptautinę politinę padėtį, dr. B. Matulionio apie gydytojų visuomenininką, A. Simučio apie pirmąjį lietuvių gydytoją New Yorke dr. Curtius (prieš 300 metų), B. Paprockienės išpūdziai iš kelionės į Lietuvą 1960 m.

LIETUVOS ATSTOVAS JAV

J. Kajeckas birželio 15 d. dalyvavo pobūvyje pas Diplomatinių Korpuso Dekaną susipažinti su naujai akredituotais diplomatinėmis misijomis šefais. Pobūvyje

je dalyvavo Valst. sekretorius Dean Rusk ir keli kiti aukšti Valst. Dep-to pareigūnai (E).

RYTŲ EUROPOS INSTITUTAS

(E) Vakarų Berlyne prie Laisvojo universiteto jau 10 metų veikia "Osteuropa-Institut der Freien Universitaet", kuriam dabar už 2 milijonus DM pastatė didžiulius rūmus.

Institute gali studijuoti akademikai, norį vėliau atsiduoti universitetiniai karjerai arba moksliniams tyrinėjimams Rytų Europos tautų ir kraštų klausimais. 1951 metais — kai institutas buvo įsteigtas — klausytojų turėjo tik 50. Šiuo metu yra jau daugiau kaip 400. Institute yra šeši atskiri skyriai (Rytų Europos kraštų istorija, ūkis, teisė, sociologija ir kt.).

Daug dėmesio institute kreipiama į mokslines bibliotekas ir archyvų didinimą Rytų Europos klausimais. Biblioteka dabar turi apie 59.000 tomų, perdėm Rytų Europos temomis. Bet tai skaitoma dar maža, kasmet išigijama vis naujų leidinių (iš abiejų geležinės uždangos pusių). Institutas nuolat gauna iš Rytų ir Vakarų apie 770 periodinių leidinių. Institutas palaiko ryšį net su 40 sovietinių bibliotekų, jų tarpe su Lietuvos Mokslų akademijos biblioteka. Tai rodo, kad institutas ir sovietiniame bloke vertinamas kaip mokslinė įstaiga.

Institutas turi dar skyrių, kuris organizuoja trumpalaikius kursus akademikams Rytų Europos tautų ir kraštų klausimais. Tų kursų dalyviams teikiamos pakankamos stipendijos, kad galėtų Berlyne gyventi ir kursus lankyti. Kursai baigiami kvotimais. Kursų baigimo diplomai padeda baigusiesiems pradėti ar tęsti karjerą tokioje srityje, kur reikalingas nusimanytas Rytų Europos klausimais. Rytų Europos instituto ir jo atskirų kursų lankytojai iki šiol jau yra paruošę įvairiomis Rytų Europos temomis apie 100 mokslinių darbų.

Institutas savo laiku — netrukus po įsisteigimo — pranešė apie studijų galimybes institute ir atskiruose kursuose (pasinaudojant stipendijomis) ir lietuviškoms institucijoms. Deja, neatsirado tuomet kandidatų.

• Specialus leidinys apie tremimus, Pabaltijo padėtį. — (E) Australijoje gyvenę pabaltiečiai Sydnejuje mieste atspausdino 12 pusl. laikraščio formato, anglų k. spec. leidinį "Voice of Freedom" paminėti 20 m. deportacijų sukakčiai. Be visos eilės iliustracijų, sovietiniam imperalizmui pavaizduoti žemėlapių, šaržų, įdėti straipsniai apie Lietuvą, duota bendrų žinių, aprašyti išvežimai. Paskelbtas Robert Strausz Hupe str. apie satelitų imperiją — Achilo kulni, apie Rytų Europos padėtį 1960-1961 m. ir JAV gyvenančio V. Varžio kalba, pasakyta Č. K. goje, Grand Parke, minint pavergtą tautas.

Leonas Muskėtas pianistas padeda įsigyti naujus pianus ir taiso senus. Lietuviams nuolaida. Kreiptis šiuo adresu: Pasaje Monaco 4429, T. E. 50-5948.

BIRŽELIS BUVO MŪSŲ LAISVĖS PROPAGANDAI NAUDINGAS

(E) Šių metų birželio mėnuo davė Lietuvos ir kitų Pabaltijo tautų laisvės propagandai ypatingai gražių vaisių. Kaip jau anksčiau pranešta, ypač Vokietijos spauda labai gausiai paminėjo birželio tremimų 20 metų sukaktį, ta proga iškeldama Pabaltijo tautų ir jų gyventojų šiaip ir anapus geležinės uždangos pasiryžimą kovoti toliau už tų valstybių nepriklausomybės atstatymą. Daugelis laikraščių bent trumpai atvaizdavo taip pat ir sovietinės prievartos žygius, įjungiant tuos tris kraštus į Sovietų Sąjungą prieš tų kraštų gyventojų valią. Kai šimtuose laikraščiuose tilpo panašūs aiškinimai, Pabaltijo laisvės reikalui iš to buvo namazai naudos. Ir ne tik Vokietijoje.

Ir kita proga pasitarnauta pavergtųjų tautų laisvės reikalui. Kai Fed. Vokietijos žmonės birželio 17 d. minėjo sovietinės zonos ir Berlyno sukilimo prieš komunistus 8 metų sukaktį, kai ta proga visoje Vokietijoje įvyko tūkstančiai sukaktuvinių rengimų, eilė kalbėtojų taip pat prisiminė Rytų Europos tautų pastangas ir kovas atgauti laisvę. Kai kurie kalbėtojai ir laikraščiai tiesiog ragino vokiečius nelaukyti save vieninteliais nuskriaustais ir nuolat atsiminti taip pat pavergtųjų Pabaltijo ir kitų Rytų Europos tautų likimą. Buvo pabrėžiamas pavergtųjų solidarumas.

Netik Vokietijoje, bet ir daugelyje kitų kraštų birželio 22 d. (ir prieš tai, ar po to) buvo minima Hitlerio karo žygio prieš So-

vietų Sąjunga 20 metų sukaktis. To karo žygio istorinio ir karinio vertinimo dar nėra baigę nei istorikai nei kariniai žinovai. Bet publicistai ir radijo komentatoriai karo žygio 20 metų sukakties proga šia tema pasisakė plačiai, visais atvejais minėdami ir Pabaltijo valstybių vaidmenį ano meto įvykiuose. Be Vokietijos radijo stočių, plačias to karo pradžios apžvalgas davė Berlyno RIAS, Londono BBC ir kitos stotys.

Kaip žinoma, apie Hitlerio karo pradžią, eiga ir pabaigą per keliolika metų yra išėję įvairiomis kalbomis daug knygų, yra parašyta daugybė studijų ir straipsnių. Juose ir šių metų sukakties proga buvo keliamas klausimas: kaip būtų buvę, jei Hitleris karą prieš Sovietų Sąjungą būtų laimėjęs? Dauguma atsakymų yra tokia: Karas būtų susilaukęs kitokios eigos, būtų gal ilgiau užtrukęs, bet galutinėje išvadoje Hitleris būtų buvęs vistiek nugalėtas.

Su tuo pačiu klausimu sukaktuvinėse apvalgoje buvo siejamas ir Pabaltijo bei kitų Rytų Europos kraštų klausimas. Kaip žinoma, Hitleris, žygiuodamas į Sovietų Sąjungą, okupavo Pabaltijo kraštus, negrąžindamas tiems kraštams valstybinės nepriklausomybės, tautinio savitovumo. Taip jis pasiėgė ir su kitomis ne rusų tautomis. Pabaltiečiai ir kiti ne rusai dėl to, savaiame aišku, buvo skaudžiai apvilti. Sukaktuviniai apžvalgininkai tad ir pabrėžia,

kad hitlerinė vadovybė tuo savo šaltumu ir dalinai net žiaurumu prieš tas tautas sau gerokai pasunkino žygius ir padėtį Rytų Europoje. Daug kas būtų vykę kitaip, jei pabaltiečiai, gandai, ukrainiečiai ir kitos ne rusų tautos būtų pasijutusios gyvenančios ir kuriančios savitovų gyvenimą ir galinčios eiti į bendrą kovą už savo žemių laisvę nuo bolševizmo.

Tačiau apžvalgininkai kartu ir pabrėžė, kad Hitleris, paskendęs savo "Drang nach dem Osten" svojonėse, buvo suvaržytas savo paties dogmų, skelbtų jau ilgai prieš karą. Knygoje "Mein Kampf" (742 pusl.) jis visai atvirai buvo pareiškęs, kad vokiečiams reikią žiūrėti žemių Rytuose, o čia galis būti tik klausimas apie Rusiją ir Rusijos pakraščius (suprask: Pabaltijo) kraštus. O jau karo metu ir Hitleris ir jo bendrininkai visai grubiai patvirtino kėslus Pabaltijo kraštus sau pasilaikyti kaip kolonijas. Ir Hitleris ir Stalinas sutarčių nesilaikė — arba tik tol, kol tai jiems patiemis naudinga. Tuo labiau jie be atodairio elgėsi su mažomis tautomis, kaip pabaltiečiais.

Dar pažymėtina, kad birželinės sukaktys — ir kartu su jomis Pabaltijo tautų likimas — buvo minimos ir eilėse Skandinavijos, Šveicarijos ir kitų kraštų laikraščiu, nekalbant apie užjūrio kraštus, ypač Ameriką, kur tos sukaktys plačiai nuaidėjo per visą kontinentą.

"LAIKO" SPAUSTUVĖ

Pigiai ir meniškai atspaudžia vizitines, vokus, propagandos lapelius, vestuvinis pakvietimus, Pirmos Komunistų paviekslėlius, knygas, laikraščius, žurnalus ir atlieka litus spaudos darbus.

KREIPTIS:

Mendoza 2280 - Avellaneda - T. E. 208 - 5027

Dr. Miguel Teodoro Feniak CIRUJANO DENTISTA

Comunica a su distinguida clientela, que por los continuos cortes de luz, que ocurren en la zona de Villa Domínico, ha decidido proseguir su atención en los días que a continuación refiere:

Martes y Jueves de 11 a 13 y de 14 a 21 horas
Sábados, de 9 a 12 y de 14 a 21 horas.

Prosiguiendo con la atención en la Capital los días Lunes, Miércoles y Viernes de 16.30 a 21 horas.

Magdalena 1161, Villa Domínico 24 de Noviembre 438, Capital
(Alt. Agüero 5000, 207 - 6150) (Alt. Belgrano 3200, 97 - 8784)

Mokslas - MENA - Literatūra

TAUTINIS VEIKIMAS PAS MUS IR UŽSIENIUOSE

Vienoje iš paskutinių LIETUVIŲ DIENŲ laidų, išeinančiame JAV valstybėse, teko skaityti trumpą apžvalgą Australijos lietuvių visuomeninio gyvenimo. Apžvalgoje minima, kad Australijos lietuvių savaitgalio mokyklose ir lietuvių kalbos kursuose mokosi virš 350 vaikų. Universitetus lanko apie 130 lietuvių jaunimo ir yra 52 baigusiųjų aukštuosius mokslus. Keturiuose choruose dalyvauja 150 tautiečių. Veikia 2 tautinių šokių sambūriai ir trys lietuviški knygynai. Lietuviškuose sporto klubuose dalyvauja 350 lietuviško jaunimo, o Skautų Sąjunga yra subūrusi 320 narių. Penkiuose Australijos miestuose yra įsteigti nuosavi lietuviški namai, kurių vertė viršija 50.000 svarų (apie 10.000.000 Arg. pesų). Katalikai yra išgiję du parapijų namus, o skautai yra nusipirkę 345.000 pesų vertės žemės sklypą stovyklų rengimui.

Reikia manyti, kad Australijos lietuviai viso to pasiekė gynai savo pajėgom, be jokios paramos iš užsienių.

Dabartinė Australijos lietuvių kolonija — viso apie 8.000 tautiečių — pasiekė minėtos pažangos 10 metų laikotarpyje.

Šis trumpas aprašymas leidžia mums spręsti apie Australijoje gyvenančių mūsų brolių tautinės ir visuomeninės veiklos lygį.

Kas iš mūsų norėtų išvesti pagybinimą tarp Argentinoje ir Australijoje gyvenančių lietuvių, turėtų atminti, kad čia priskaitome apie 20.000 lietuvių ir kad nuo 1940 metų jų medžiaginė pažanga ėmė reikštis kas-kart stipriau.

Manychiau, nėra prasmės nagrinėti, kaip, kur ir kiek esame pralenkę ar atsilikę nuo kituose kraštuose iškūrusių lietuvių tautinio susiorgonizavimo plotmė. Antra vertus, neapsiriksimė daleisdami, kad dabartinėse

mūsų sąlygose galėtumėm nemaža pasiekti.

Argentinos Lietuvių Organizacijų ir Spaudos Taryba yra įgyvendinusi mūsų draugijų tarpe artimesnį bendradarbiavimą reikaluose, kurie lygiai liečia visą mūsų visuomenę. Tas bendradarbiavimas galėtų būti žymiai išvystytas įsteigus Argentinos Lietuvių Kultūros Fondą. Reikia tikėtis, kad greitai laiku bus prieita prie Fondo įsteigimo, kadangi pirmosios jo veikimo išdavos savo keliu paskatins mūsų visuomenę daugiau domėtis ir prisidėti prie lietuviškų reikalų.

L. Sruoga

Buenos Aires, 3.7.61.

MOKSLININKŲ PASIEKIMAI JAV

(E) Mokslininkė - archeologė dr. Marija Gimbutienė gavo iš Radcliffe kolegijos metinę stipendiją dirbti prie Stanfordo universiteto (Kalifornijoje) "Center of Advanced Studies". Dr. Gimbutienė ten ruoš ir veikalą apie baltus, kurį Prager, JAV, knygų leidykla numato išleisti keturiomis kalbomis: anglų, vokiečių, prancūzų ir ispanų. 1962 m. vasarą dr. M. Gimbutienė grįš į Harvardo universitetą. Čia ji baigs savo didelį darbą apie Rytų Europos prois to. To darbo jau parengtas antrasis tomas greitai atiduodamas į spaudą.

— New Yorke, JAV dirbanti J. Tautų spaudos korespondentė Sal. Narkeliūnaitė birželio 6 d. Columbias universitete įgijo Master of Arts laipsnį, parašiusi dipl. darbą "Lietuva A. Mickevičiaus poezijoje". Universitetas jai pripažino filosofijos bakalaurų laipsnį. Šalia žurnalistikos, Narkeliūnaitė tame pačiame universitete dar studijavo žurnalistiką ir visuomenės mokslus.

KALNAI

Jūs turėkit savo augštus kalnus —
Man brangesnė Šatrija, Apuolė;
Man brangesnis savo žemės akmenėlis
Už liepsnojančią saulėtekyje Alpių uolą.

Savo žemėje arčiau dangaus jaučiausi,
Ant mažos kalvelės atsistojęs,
Kaip ant Dolomitų iškilius viršūnės
Rytmečio liepsnoj padėjęs koją.

Leonardas Andriekus

AUKŠTŲJŲ MOKYKLŲ ABSOLVENTAI VILNIUJE

(E) Vilniaus universitetas, dabar vadinamas Kapsuko vardu, liepos 1 d. įteikė diplomus daugiau kaip 500 absolventų. Vilniaus radijas pasidžiaugė, kad universiteto auklėtiniai — jaunieji mokytojai, teisininkai, ekonomistai, gamtininkai, medikai, greit išijungs į šalies gyvenimą, o daugumai jų, apie 90 %, teks dirbti — partijai ir vyriausybei pagedaujant — Lietuvos rajonuose ir kolchozuose.

Kauno medicinos institutas išleido specialią 10-ją absolventų laidą. Diplomus birželio 29 d. gavo 152 gydytojai, 77 stomatologai ir 66 farmacininkai-provizoriai. Daugumai gydytojų teks dirbti Lietuvos rajonuose, o du iš jaunųjų absolventų pareiškė "karštą" norą vykti dirbti į tolimą Kazachstaną.

Vilniaus Valst. pedagoginio instituto liepos 3 d. diplomai įteikti 365 jauniems pedagogams.

INFORMACIJA PRANCŪZŲ KALBA

(E) VLIK'i Vykd. Tarybos pirm. J. Glenža birželio 24-26 dienomis nuvykęs į Paryžių dalyvauti Laisvųjų Profesinių Sąjungų Egzių konferencijoje ta proga buvo apsilankęs pas prof. J. Baltrušaitį. Su juo ir su A. Liutkum jis turėjo ilgesnį pasikalbėjimą. Buvo išskelbtas reikalas teikti daugiau informacijų lietuviškais reikalais prancūzų spaudai ir visuomenėi. Aptarta, galimybės dalintis turima informacine medžiaga.

NAUJIENOS IŠ LIETUVOS KULTŪROS GYVENIMO

(E) Vilniaus radijas birželio 23 d. plačiai pasakojo apie kun. A. Juškos gyvenimą, kėlė nuopelnus renkanti liaudies dainas.

— Daugiau kaip mėnesį Vilniuje, dailės muziejuje vyko dailės paroda — "Tarybų Ukraina".

— Birželio 24 d. įsaku Sovietų Sąjungos Aukšč. Tarybos prezidentumas dail. J. Mikėnui suteiktą Sovietų Sgos liaudies dailininko garbės vardą.

— Birželio 24 d. Klaipėdoje atidaryta Žemaitijos ir Klaipėdos krašto liaudies meno meistrų darbų paroda. Eksponuota apie 1.000 keramikos, medžio, tapybos, audinių, siuvinėjimo, gintaro darbų.

— Kaip per Vilniaus radiją birželio 25 d. paskelbė valst. mokslinio technikos kom. pirm. Alg. Žukauskas, Lietuvoje šiuo metu esama 30 mokslo daktarų. Tai esą sudaro kiek daugiau, kaip 1 % viso mokslo darbuotojų skaičiaus. Nusiskundė, kad labai lėtai auga kadrai technikos mokslo srity.

— Lietuvos knygynuose pasirodė M. K. Čiurlionio kūrinių spalvotų reprodukcijų aplankas, iš viso 32 reprodukcijos. Prie aplankų pridėtas A. Venclovos straipsnis apie M. K. Čiurlionį lietuvių, rusų, anglų ir prancūzų kalbomis.

NAUJA KNYGA —
"SAULE KRYŽIUOSE"

L. Andriekaus lyrikos dvasia, jo knygoje "Saulė Kryžiuose", Pranciškonų leidinys, Brooklyn, 1960 Rašo: J. Gobis, Los Angeles, California.

"Kūrinys neša kurėjo dvasią ir ją mums apreikšia", sako Antanas Maceina savo knygoje "Saulės Giesmė". Norint kaip reikiant Leonardą Andriekų suprasti, reikia atsidėjus perskaityti šią A. Maceinos knygą, kuri supažindina su poetu ir šventuoju Pranciškomu Asyžiečiu. Apie šį šventąjį A. Maceina sako, kad jis nevien meldėsi, bet ir pats savo gyvenimu buvo malda. Jis garbino Dievą seserim saule, broliu mėnuli, broliu vėju, broliu vandeniu, seserim ugnim ir seserim mirtim. Šv. Pranciškaus "Giesmėje" nėra "Requiem" aidų, nes Dievas visur jaučiamas, visur sutinkamas ir visur garbinamas. Kaip Asyžiaus šventasis, taip ir L. Andriekus džiaugiasi Dievo pasauliu, gamtoje jaučia Dievą ir tai sudaro pirmąją gamtos pergyvenimą L. Andriekus kalbasi savo eilėraščiuose su Dievu lyg su mylimu tėveliu ar su artimu draugu. Bemaž visi L. Andriekaus eilėraščiai — tai maldos, Bažnyčios neformuotos, bet paties poeto išgyventos ir originališkai išreikštos. Jo poetiškų maldų turinys visai konformiškas su Kat. Bažnyčios mokslu. L. Andriekus nesukurė nė vieno eilėraščio, kuris nekeltų žmogaus širdies į Dievo aukštybes.

L. Andriekus yra aukšto meninio lygio lyrikas: jo eilėraščiai skambūs ir gilios prasmės, turiningi, kilnios nuotakos. Jie teikia estetiškos palaimos tiems skaitytojams, kurie tiki į Kristų ir Jį myli taip, kaip L. Andriekus. Daug jo eilėraščių tinka vertimui į svetimas kalbas. Žinoma, netinka vertimui be komentarų tokie eilėraščiai, kurie turi specifinį Lietuvos ar lietuviškumo foną, kurie turi lietuvišką prieskonį, o tokių yra daug, nes L. Andriekus yra gilus Lietuvos patrijotas. Tokie eilėraščiai mieli lietuviams, bet be komentarų nesuprantami svetimtaučiams, ypač egzotinių kraštų katalikams, pav., "Tik meldėm sau patiems / Atleisti nuodėmes / Ir kuo rekrutai saugiausiai pasislėptų / Namo laimingai knygnešys pareitų" ("Maldos" 97).

Ir norint tinkamai ir gerai suprasti posmą "Tie žmonės pakelia nuo tako slieką / Draskyti paukščių lizdelius / Krūmokščių laužyti šakas / Gamykloje vytelėm ugnį plakti / Jie piemėnėliams draudžia" reiškia lietuvių kaimą, jo tautosaką pažinti. Eilėraščių "Gerumas", charakterizuojantį lietuvių gerą širdį, geriausiai be komentarų suprantą patys lietuviai.

IR DAINA VEDA Į LIETUVĄ

Iš J. Kajecko, Lietuvos Atstovo, kalbos, pasakytos JAV ir Kanados Antroje Dainų šventėje, Čikagoje, 1961 m. liepos 2 dieną.

(E) Pasveikinęs Dainų šventės komitetą, J. Kajeckas pažymėjo:

Visi keliai veda į Lietuvą. Į ją veda netik politinė, tautinė, kultūrinė ir kitokia veikla. Į Lietuvą veda ir daina. Į Lietuvą veda ir lietuviškas šokis. Todėl, neseniai pirmą kartą istorijoje, Lietuvos tautiniai šokiai buvo šokami Valstybės Departamento, didžiausiam pasauliniam diplomatinės centre. Į Lietuvą veda ir kalėdinės eglaitės tautiniai motyvai papuoštos. Į Lietuvą veda ir kitos manifestacijos.

Lietuviai tūkstančiais metų prieš Kristų, iš tautų lapšio, reikia manyti, su daina žygiavo į Baltijos gintaro šalį. Lietuvės su daina sėmė Dunojaus vandenė. Mūsų valstybės apogėjus metu Lietuvos karių daina nekarta skambėjo prie Kremliaus vartų. Ji skambėjo ir Žalgirio laukuose. Daina atlydėjo lietuvių tautą į laisvę. Malda, darbas ir daina ir šiuo metu lydi mūsų ryžtą į Lietuvos šviesesnę ateitį.

Dainos galybė nepaprasta. Ji pergyvens atmintyje gražiausią kalbą ir gražiausią pamokslą.

Daina — tautos istorija. Nėra nieko, kas lietuvių neapdainuota: Jo apdainuota Dievas ir dievačiai, jo apdainuota kunigaikščiai, kariai, milžinkapiai, baudžiava, laisvė ir partizanai. Nėra įvykio ar nuotaikos, kuri neatspindėtų mūsų dainose. Ji apima visus laikus, visas vietas. Lietuvis laimėje ir nelaimėje dainuoja. Jis su daina gula ir kelia. Lietuvis daina, tai malda. Jis ją išskaičiuoja vargelius ir skriaudas. Jis ją dangui pasiskundžia skausmo pagimdymta daina.

Buvau liudininkas, kai Londono lietuviai visą naktį visą kelią nuo Manchestero iki Londono dainomis nudainavo. Vos prieš porą savaitių lietuviai šokėjai irgi visą kelią nuo Bostono iki Vašingtono dainomis nudainavo. Tat, turtinga mūsų dainų skrynėlė. Ir kol laisvajame pasaulyje ir ant Michigano ežero krantų skambės Birutės kalba ir daina, pavergtas lietuvis gali pasikliauti, kad jis vėl laisvas bus.

Apie lietuvių dainas su pagarba atsiliepa Lesingas, Herderis, Goethe, Schilleris, Rhesa, Manningas ir eilė kitų. Lietuvišką dainą, tarp kitų muzikų, savo kūriniams panaudojo Schumanas, Chopinas.

Daina savo grožį semia netik iš kilnios sielos, bet ir iš gražiosios lietuvių kalbos. Mūsų kalba nemažiau svetimųjų išgirta, kaip jos daina.

Dainos tėvynė Lietuva. Tat šią šventę mes ypatingai skiriame jai. Dainų šventė kartu ir mūsų išieivijos manifestacija. Mes

niekieno neverčiami susirinkome čia dainuoti ir dainų klausytis. Gi toji daina — ne Kremliaus spalvos.

Kremliaus tironas 1940 m. liepos mėn. suafalsifikavo lietuvių tautos valią, lygiai kaip jis falsifikuoja jos istoriją ir aspiracijas. Kiekviena mūsų manifestacija, o šia didinga proga ypatingai mes pabrėžiame, kad Kremliaus valia — ne pavergtos tautos ir ne laisvojo lietuvių valia. Ei pasauli, be laisvos, nepriklausomos Lietuvos mes niekad nenurimsime!

Liepos mėn. 23 d. sueina ir 21 m., kai Valstybės Departamento paskelbtas šaunusis aktas, kuriuo tebegyvename ir kuriuo tebesidžiaugiam ir laisvas ir pavergtas lietuvis. JAV tuo aktu pasmerkė Pabaltijo valstybių okupanto žygdarbius. Šį mėnesį, prieš 39 metus, JAV pripažino Pabaltijo valstybes de jure. Tie aktai tebėra galioje.

Tų aktų sukakties proga mūsų daina tebūnie ir padėkos už tai ženklas Amerikos vyriausybei ir Amerikos žmonėms.

Aš linkiu, kad mes sulauktume, dar mūsų gyvenime, bendros Lietuvos ir laisvojo pasaulio lietuvių triumfo dienos — Dainų šventės Gedimino mieste, laisvoje, nepriklausomoje Lietuvoje. O iki tai įvyks, "Tekamba mūsų dainos po šalis plačiausias".

